

Ljudski glasnik.

Glasilo Narodne Ljudske Stranke.

Izhaja vsak četrtek.

Cena za Jugoslavijo: 20 Din za celo leto.

Za inozemstvo 50 Din za celo leto.

Posamezne številke stanejo po 1 Dinar.

Uredništvo: Ljubljana, Breg št. 12.

Telefon št. 119.

Uprava: Ljubljana, Sodna ulica šte. 5.

Telefon št. 423.

Kandidati Narodne Ljudske Stranke.

Narodna ljudska stranka je vložila v ponedeljek 19. t. m. kandidatske liste. Stranka se je za bodoče volitve omejila na mesto Ljubljana in volivno okrožje Ljubljana-Novomesto.

Kandidatna lista Narodne ljudske stranke je sledeča:

Volivno okrožje Ljubljana-Novo mesto.

Nosilec liste:

Dr. Ivan Šusteršič,

bivši deželni glavar kranjski, Ljubljana.

LJUBLJANSKA OKOLICA.

Srezki kandidat:

Franc Zajec,

telefonski mojster in posestnik, Zgor. Šiška 5.

Namestnik:

Anton Stražišar,

trgovec, Borovnica št. 35.

OKRAJ ČRNOMELJ.

Srezki kandidat:

Josip Doltar,

cestni načelnik, Črnomelj št. 201.

Namestnik:

Janez Bohte,

posestnik in cestni odbornik, Zastava.

OKRAJ KAMNIK.

Srezki kandidat:

Franc Zajec,

telefonski mojster in posestnik, Zgor. Šiška 5.

Namestnik:

Anton Stražišar,

trgovec, Borovnica št. 35.

OKRAJ KOČEVJE.

Srezki kandidat:

Franc Bartol,

posestnik v Jelovcu št. 8 (obč. Sodražica) in lesni trgovec v Ljubljani.

Namestnik:

Vekoslav Pelc,

lesni trgovec in posestnik v Ljubljani, Kopaljška ulica št. 8.

OKRAJ KRANJ.

Srezki kandidat:

Janez Jereb,

župan v Velesovem.

Namestnik:

Ivan Kregar,

pasar in posestnik v Ljubljani, Zrinskega cesta št. 3.

OKRAJ KRŠKO.

Srezki kandidat:

Dr. Vladislav Pegan,

odvetnik in posestnik v Ljubljani.

Namestnik:

Franc Peterca,

posestnik v Ljubljani, Dunajska cesta št. 41.

OKRAJ LITIJA.

Srezki kandidat:

Franc Bartol,

posestnik v Jelovcu št. 8 (obč. Sodražica) in lesni trgovec v Ljubljani.

Namestnik:

Vekoslav Pelc,

lesni trgovec in posestnik v Ljubljani, Kopaljška ulica št. 8.

OKRAJ LOGATEC.

Srezki kandidat:

Franc Drobnič,

posestnik, Nova Vas št. 4.

Namestnik:

Franc Škrbec,

trgovec z lesom v Ljubljani, Stari trg št. 9.

OKRAJ NOVOMESTO.

Srezki kandidat:

Dr. Vladislav Pegan,

odvetnik in posestnik v Ljubljani.

Namestnik:

Franc Peterca,

posestnik v Ljubljani, Dunajska cesta št. 41.

OKRAJ RADOVLJICA.

Srezki kandidat:

Alojzij Peterman,

posestnik, Kranjska gora št. 18.

Namestnik:

Anton Rožič,

posestnik in gostilničar, Sv. Janez ob Bohinjskem jezeru, vila Zlatorog.

Mesto Ljubljana.

Kandidat:

Dr. Ivan Šusteršič,

zasebnik v Ljubljani, bivši deželni glavar.

Namestnik:

Karel Dermastia,

učitelj državne trgovske šole in posestnik v Ljubljani, Hrvatski trg 3.

Stranka dela.

Ljudstvo voli poslance v Narodno skupščino, ker pričakuje, da bo od njihovega dela v skupščini imelo kaj koristi. Poslanci niso voljeni za to, da bi uživali samo čast narodnega zastopnika, delali pa nič. Ko bi kak kandidat za poslansko mesto pred volitvami povedal, da ne misli nič delati, če bo izvoljen, kateri pametni volilec bi spustil kroglico v skrinjico takega kandidata?

In vendar, koliko je izvoljenih poslancev, ki svojega visokega poklica ne vzamejo resno. Koliko je bilo pri zadnjih volitvah v naši državi izvoljenih takih poslancev, ki smo jih le redko videli pri sejah. Prišli so pa dostikrat samo za to, da so delo ovirali.

Od političnih strank, ki jih zastopajo malomarni poslanci, nima ljudstvo nič, ugled naroda pa trpi in se mu dela škoda.

Takozvana Slovenska ljudska stranka spada med nje. Vkljub temu, da je imela od slovenskih strank največ poslancev v Belgradu, je najmanj delala in — nič naredila.

Poslanec te stranke g. profesor Sušnik, je izjavil na zadnjem shodu zaupnikov SLS v Ljubljani, da **Narodna skupščina ves čas, kar je on poslanec ni sklenila niti enega za ljudstvo koristnega zakona.** Priznal je s tem, da njegova stranka v zbornici ni prav ničesar dosegla in da je bil ves njen ljudski program v tem času samo kos papirja — prazne besede.

Če ga zastopa taka stranka, trpi narod od dne do dne več škode.

Pametni ljudje to uvidevajo in se obračajo od nje. Včasih je držala s to stranko vsa duhovščina. Sedaj pa ji je veliko starejših duhovnikov obrnilo hrbet. Pa tudi mlajši kaplani ne drže vsi z njo. Kmetje in delavci jo zapuščajo in to je dobro znamenje.

Velike naloge čakajo Narodno skupščino v prihodnji postavodajni dobi. Samo tista stranka bo mogla storiti kaj koristnega za ljudstvo, ki jo vodijo izkušeni možje, katerih ime samo že jamči za to, da bo ne samo stranka **dela**, ampak da bo imela tudi uspeh.

Lahko rečemo, da je veliko število slovenskega ljudstva z veseljem pozdravilo povratek nekdanjega deželnega glavarja dr. Ivana Šusteršiča v domovino. **Veliko število**, pravimo, ne samo njegovi prijatelji, ampak tudi njegovi prejšnji politični nasprotniki. Zakaj? Zato, ker ga poznajo, da je mož resnega dela. Danes jih je malo, ki bi imeli žal besedo proti dr. Šusteršiču. Samo „Slovenec“ in

„Domoljub“ psujeta in sramotita za-sluznega moža. S tem pa škodujeta sama sebi.

Dr. Šusteršič je stopil na čelo **Narodne ljudske stranke**, to je najboljšje jamstvo, da bo ta stranka res **stranka dela**.

In dela danes ne manjka, zlasti ne v naši državi, ki je šele napol urejena. Vse polno nujnih zadev čaka rešitve. Vsak izgubljen mesec, pomeni nedogledno škodo za narod.

Za zgled, samo en primer:

Danes plačuje Slovenija primeroma največ davka. Drugi bogati kraji n. pr. Banat, Vojvodina, Slavonija plačajo manj. Davčni sistem je tak, da reveži plačujejo preveč, bogatini pa premalo. Da se to odpravi, je treba pravične davčne reforme, ki bo na vse državljane enakomerno in pravično razdelila državna bremena. Ena izmed najnujnejših zadev je, da se uredi državne finance in odpravijo obstoječe davčne krivice, da pridemo tako do urejenega državnega proračuna.

Poleg tega nas žuli od Protić-Koroščeve vlade vpeljani **centralizem**. Naša stranka bo napela vse sile, da se izrodki centralizma odpravijo, in bo zahtevala, da mora ljudstvo v svojih krajevnih skupščinah priti do besede.

Glavno načelo zdravega državnega razvoja je, da gre delo na domačih tleh vzporedno z delom v Narodni skupščini. Ne brez enega, ne brez drugega ne moremo izhajati. Dokler se to načelo v praksi ne uveljavi, ne more biti v državi reda in med narodom ne napredka in ne zadovoljnosti.

† Dr. Ivan Tavčar.

Dne 19. t. m. smo dobili nenadno vest, da je umrl dr. Ivan Tavčar, slovenski pisatelj in politik. Že dolgo časa je bolehal, tako smo čuli — zadnjikrat se je obrnil na javnost za ljubljanskih občinskih volitev že z bolniške postelje — in vendar, kdo bi mislil, da bo tako skoro preminul? Saj je še sam zrl v upolno bodočnost in koval načrte. S „Cvetjem v jeseni“ se je še grel na toplem solncu nagibajočih se dni in ni verjel, da se čas izteka in pada mrak.

Ranjki se je rodil l. 1851. v Poljanah nad Škofjo Loko, dovršil gimnazijo v Novem mestu in v Ljubljani, nakar je študiral na Dunaju pravo. L. 1884. je postal odvetnik in nekaj časa nato tudi državni poslanec.

Svojo politično kariero je nastopil kot opozicionalec proti vladi barona Winklerja. Ustanovil je politični in leposlovni list „Slovan“ v zvezi z Ivanom Hribarjem. Propovedoval je neke vrste naroden radikalizem, ki ga

je formuliral tako-le: Nemci morajo izginiti iz političnega žavljenja ne samo kot faktor, ampak tudi kot pojem. Kot odličen član tedanje narodne stranke je sodeloval pri vseslovenskem shodu leta 1897. Bil je strankin duševni vodja in je razumel zahteve časa. Ko je takrat začel dr. Šusteršič novo fazo v politiki in nastopil za splošno in enako volilno pravico, se je pač izjavila Narodna stranka za splošno volilno pravico, a le dr. Tavčar se je ogrel tudi za enako volilno pravico.

Značajnega in priljubljenega kot je bil, ga je Ljubljana izvolila za svojega župana, kar je ostal do konca svetovne vojne. A še po vojni mu je izreklo ljudstvo svoje zaupanje in ga poslalo kot svojega zastopnika v Belgrad.

Ustanovil je pa tudi našemu leposlovju vrsto lepih umotvorov, ki ne bodo izginili iz slovenske, tako gosposke kot kmečke knjižnice. Vse ga rado bere. Kdo ne pozna njegovega „Otoka in Struge“, „Ivana Savlja“, Grajskega pisarja“ in „Izza kongresa“? In še zdaj ni počival, ampak vsvarjal z mladeniško močjo. Zasadil je „Cvetje v jeseni“ in zapisal „Visoško kroniko“.

Bogata je miza, ki nam jo je obložil ranjki. Plemenito je sadje in kruh njegov zdrav. In za vse to, kar nam je pridelal, smo mu iskreno hvaležni.

Potrti stojimo danes ob krsti moža, ki je bil živa slika nekdanjih boljših, zlatih časov. Njegovemu geniju pa večna slava!

Dr. Ivan Šusteršič:

SLS in avtonomija.

(Iz brošure „Moj odgovor“.)

V boju med centralizmom in avtonomizmom nastopajo današnji SLSarji kot avtonomisti in proglašajo slovesno, da je to njihovo stališče načelno, za koje „ne barantajo“.

Oglejmo si nekoliko to načelnost. Za časa ranjke Avstrije je bila Kranjska deželna avtonomija važna in za časa svetovne vojne, **skoraj edino zavetje slovenstva**, otočič, kjer se je sredi pangermanskega valovja svobodno kretala narodna misel.

Toda takratnim fronderjem v nekdanji Slovenski ljudski stranki, je bila baš ta avtonomija trn v peti. In hodili so, v zvezi z **nemškimi nacionalisti**, k nemško nacionalni dež. vladi in jo pozivali, naj vpostavi namesto avtonomne deželne uprave — c. kr. vladnega **komisarja!**

Obrnili so se tudi do narodno-napredne stranke za kooperacijo, ki pa jih je odbila **iz narodnih vzrokov**.

Vse to sem izvedel iz **najboljšega vira**, ki ga le iz osebnih ozirov ne morem imenovati, razun če me moj informator v to pooblasti.

SLSarji so sprejeli od liberalcev **narodno lekcijo**, opravičeno pa dvomim, da jim je šinila pri tej priliki rdečica sramu v obraz. Odnehali niso. Po njihovem načrtu naj bi bila cela avtonomna deželna uprava in ž njo vred vse deželno premoženje prešlo v roke **nemške vlade**.

Ti nekdanji fronderji igrajo danes vodilno vlogo v novi SLS in kričijo na ves glas, da so načelni avtonomisti. Danes kažejo naenkrat veliko in opravičeno skrb, da bi ne ostalo deželno premoženje nekdanje kranjske vojvodine v **državni upravi SHS**, — preje pa so hoteli vse to imetje **brez pomisleka** izročiti državni upravi N. (Nemcev). — Ko so pa sami prevzeli državno upravo v Sloveniji, 1. novembra 1918., je bil njih prvi korak, takoj uničiti kranjsko deželno avtonomijo, razpustiti deželni odbor, odstaviti deželnega glavarja in se polastiti deželnega imetja v **imenu države**. A danes zopet vpijejo, da nima država pri tem imetju nobene pravice in da si proti vsej pravici usurpira odločilno ingerenco!

Od kod ta konfuzna logika, to komično kolebanje med državno omnipotenco in avtonomizmom, podobno kolebanju pijanca od ene strani ceste na drugo? Odgovor nam dajejo jasna dejstva.

Kadar ima avtonomijo kdo drug v roki, so zoper avtonomijo. — Če imajo sami državno oblast v svojih rokah, so za državno omnipotenco.

Če pa imajo državno omnipotenco drugi v rokah, so za avtonomijo, da zlezejo skozi okno tje, od koder so bili pri vratih vrženi vun.

Če bi v Belgradu sedela SLSarska vlada, v Ljubljani pa tem frazerjem nepovoljna avtonomna vlada, bi nikdo ne bil hujši centralist, kot sedanja SLS.

Pokojnemu **dr. Kreku** v čast smatram, da ni bil udeležen pri tem spletkarjenju z nemško-nacionalno stranko in vlado zoper slovensko deželno avtonomijo nekdanje Kranjske.

To pa **stoji**, da je Krek, ki je bil državni socialist, razlagal v krogu nekdanje SLS, da mora biti bodoča jugoslovanska država urejena **strogo centralistično**. „Čim bolj centralistična, tem bolje“ je bila njegova parola. Sevé, iz njegovih obrazložb je bilo videti, da je računal z **SLSarsko hegemonijo** v svoji zamišljeni državi. Prestrašil in odbil je s svojim centralizmom pokojnega **dr. Lampeta**, ki je bil resničen avtonomist do mozga in ki je dejal: Kaj bo

potem z našim deželnim premoženjem, kaj z našo tako lepo procvitajočo deželno kulturo!

A taka vprašanja so bila za **dr. Kreka** premajhna, kadar je nosil v svoji glavi kak nov osnutek svoje vedno snujoče državne filozofije. — Dr. Krek je bil **načelen centralist**. Vsaj takrat je bilo to brez dvoma njegovo pošteno prepričanje. Šel je celo tako daleč, da je v strankinih krogih odkrito propagiral misel, naj bi se cela deželna uprava, avtonomna in državna, izročila v roke avstrijskega **generala**; meni je pa prisodil za ta slučaj mesto „civilnega komisarja“ pri tem, brez dvoma nemškemu generalu!

Toda vrnimo se k preje omenjeni SLSarsko-nemškonacionalni spletki zoper slovensko deželno avtonomijo. Recimo, da bi bil takratni deželni predsednik **grof Attems**, kojemu je ideja ubojstva deželne avtonomije nemalo dopadala, dosegel razpust avtonomne deželne uprave in nastanitev vladnega komisarja v deželnem dvorcu. Kaj bi bila posledica?

Takrat se je nahajala kranjska dežela v ožjem vojnem ozemlju pod režimom naglega soda, poveljstvo soške fronte je sedelo v Postojni in z njim vred intendance. Ko bi se bila podrla ta ljudska trdnjava, bi se bila nemška vlada z avstrijsko soldatesko vred polastila vsega deželnega imetja in vseh deželnih virov. Krute vojaške rekvizicije bi bile na dnevnem redu: Zadnji vol in zadnji konj iz hleva, zadnja bilka sena, zadnja vreča krompirja iz kmečkih shramb. Z eno besedo: **Popolno uničenje narodnega gospodarstva dežele**. To bi bil uspeh te spletke!

Sevé bila bi to le pravilna fronderdska logika, kajti eden izmed njih je v svoji „pobožnosti“ vodilno načelo svoje grupe označil v sledečem lahidarnem stavku. (nosim oproščenja, da ga resnici na ljubo zapišem):

„Naj vse hudič vzame, mi nimamo nič za zoubiti!“

Evo, „vzvišena načela“, za katere ti ljudje „niso barantali in ne barantaio“!!

Naj gre vse v kose, dežela, narod, slovenstvo — ako mi nimamo gospodstva. In javni blagor prav nič ne šteje, če je treba zadostiti našim naravnim nagonom osebne sovražstva in osebne lakomnosti! To je njihova morala in ideologija, — to je to, kar izvestni „SLSarji“ radi imenujejo „idealno stremljenje“.

Nisem zapisal tega poglavja, da bi podprl centralistične težnje, mi niti na um ne pride. Pač pa sem to za-

pisal, da neusmiljeno razkrinkam brezobrazno hinavščino onih gospodov v SLS, ki danes proglašajo kot sveto „načelo“, kar so včeraj nizkотно skrunili v zvezi s strupenimi sovražniki našega naroda in to v najkriticnejši dobi naše deželne zgodovine, ko je šlo za biti in nebiti naše slovenske zemlje, katero so hoteli brez pomisleka izročiti v roke nemškonacionalnih birokratov in avstrijske soldateske — ker niso mogli prenašati, da so imeli v njej besedo **slovenski močje**, ki niso hoteli plesati po **njihovi** piščalki.

In jaz se prav nič ne bom čudil, ako že prav kmalu pride čas, ko bodo ti čestiti idealisti in jahači „načel“ zopet — presedlali.

Naša škrinjica v volivnem okrožju Ljubljana je tretja — 3.

Političen pregled.

Volivni boj se nadaljuje. Kandidatni imeniki so se morali vložiti do 20. t. m. Kakor znano, je Slovenija razdeljena na 2 volivni okrožji: na ljubljansko-novomeško in na mariborsko s Prekmurjem. Kandidatne liste so vložile sledeče stranke: Jugoslovanska demokratska stranka (JDS); nosilec liste v ljubljansko-novomeškem okrožju je dr. Žerjav, minister na razpoloženju v Ljubljani, v mariborskem pa dr. Kukovec, odvetnik in minister na razpoloženju v Mariboru; Slovenska ljudska stranka (SLS), ki je v obeh okrožjih postavila za nosilca liste drja Korošca; Narodna radikalna stranka (NRS) je v prvem okrožju postavila za nosilca liste ministra drja Stojadinoviča, v drugem pa dr. Zupaniča; Narodno socijalna stranka (NSS) je odklonila kompromis z JDS in je postavila svoje kandidate. Nadalje so vložili kandidatne liste republikanska stranka, stranka samostojnih kmetov, Goluhova frakcija socijalnih demokratov ter Narodna ljudska stranka (NLS), kar poročamo na drugem mestu.

Dr. Korun, eden izmed voditeljev jugoslovanske socijalno demokratične stranke, je izstopil iz Bernotove frakcije.

Ljubljana voli samo enega poslanca. Za tega so vložili liste: JDS, ki je sklenila sporazum z narodno napredno stranko (NNS) in kandidira prof. Reisnerja, za njegovega namestnika pa dr. Vladimírja Ravničarja, odvetnika v Ljubljani. Zveza

delovnega ljudstva, ki je nastopila pri občinskih volitvah, se je razbila in so klerikalni mladini postavili za kandidata drja Andreja Gosarja, poslanca v Ljubljani, za njegovega namestnika pa Jos. Pirca, računskega svetnika v Ljubljani, socialistični desničarji in komunisti pa ljubljanskega župana drja Ljudevita Periča, a za njegovega namestnika Marcela Žorgo.

Ljubljanski župan, ki ga je izvolil novi občinski odbor, še ni potrjen. Zaradi te nepotrditve vlada pri ljubljanskih volivcih velika nejevolja.

Minister za notranje zadeve, Vujičić, je izdal naredbo, ki nalaga političnim oblastvom in policijskim organom, da morajo ščititi vse volivne shode. Vsaka oseba, ki bi kršila mir, žalila ali napadala kogarkoli, se bo morala takoj zagovarjati, napadeno osebo pa morajo ščititi državni organi. Ta naredba je na vsak način malo pozna, ker se je do sedaj zgodilo že veliko nasilnosti iz naslova volivnega boja.

Dr. Trumbič, bivši minister za zunanje stvari, nastopi v Dalmaciji samostojno.

Ministrski svet je razpravljal o političnem položaju glede prihodnjih volitev in je ugotovil, da je bilo sedaj potrjenih 73 kandidatnih list.

Radičeva volivna lista za viroviški okraj je bila pri sodišču v Osijeku zavržena, ker ni ustrezala zakonitim predpisom.

Mažari se demonstrativno ne udeležijo volitev, ker so baje bili prikrajšani pri vpisovanju v volivne imenike.

Romuni so tudi vložili svojo kandidatno listo, toda samo v okrožju Pančevo-Bela Cerkev. Količnika pa nemara ne bodo dosegli.

Zanimivo je omeniti, da je bil Radičev volivni proglas deloma zaplenjen.

Pred kratkim je imel Pašič v Belgradu političen programni govor, v katerem je poudarjal, da je zvezna država nemogoča, ker se narodnostne meje med Srbi, Hrvati in Slovenci ne dajo potegniti. Zato je potrebna enotna država. Ali je pa ljudstvo za revizijo ustave, ali ne, bodo pokazale sedanje skupščinske volitve.

Bunjevsko-šokačka stranka, ki je bila v jugoslovanskem klubu, se ni pogodila s Protičevci in je postavila samostojne kandidate.

Volitve bodo torej zanimive, ker je dovolj strank.

POLITIČNE VESTI.

+ **Klerikalni centralisti** ne morejo tajiti, da so, ko so imeli oblast v rokah, povsod z največjo brezobzirnostjo nastopali zoper občinsko avtonomijo. Izgovarjajo se pa, da je tudi bivši deželni odbor odstavljaj župane. Ne vemo, ali to trdijo gospodje okoli „Slovenca“ bolj iz hudobije ali iz neumnosti. Deželni odbor namreč sploh ni imel pravice, odstavljati župane. To pravico je imela samo vlada. Zato so jih klerikalci tako pridno odstavljali, ko so dobili oblast v roke. Nekdanji deželni odbor je pa moral šele vlado **prosit**, da odstavi župana in vlada je po svoji prosti odločbi temu predlogu ugodila ali pa ne. Dejanski je bil vsled predloga bivšega deželnega odbora odstavljen le en sam župan in to na zahteve, prošnje in pritožbe ljudi, ki so še danes varni in zanesljivi pristaši klerikalne stranke. — Sicer pa ne razumemo, zakaj bi bilo klerikalno dejanje zoper občinsko avtonomijo opravičeno, če bi bil bivši deželni odbor storil isto! Klerikalci vendar slepijo ljudstvo, da so **avtonomisti**, med tem ko vsa njihova dejanja kažejo, da so **centralisti**. To smo dokazali in SLS odgovarja po svoji navadi z **neumnostjo in lažjo**.

+ „**Domoljub**“ se čudi, zakaj da „napadamo“ samo SLS, ne pa „liberalcev“. Stvar je zelo priprosta. Mi udarimo proti tistemu, ki nas napada. Ker nas pa SLS po svojih glasilih napada surovo in lažljivo kot noben drugi list v celi naši državi, je naravno, da gospodi primerno, četudi dostojno odgovorjamo. Kdor pa nas pusti v miru, tega tudi mi ne dregamo. „Domoljub“ in „Slovenec“ pa sta nas že ljuto napadala **predno smo sploh stopili na javno torišče**. — Povrh je pa SLS povzročila ljudstvu največjo škodo. Naša dolžnost je tedaj, da ravno **pred njo** svarimo in jo kažemo, kakšna je v resnici.

+ **Da smo komu objubljali več ti-sočakov**, če podpiše kandidatno listo, kakor je pisal „Domoljub“, pač noben pameten človek ne bo verjel. V pomirjenje povemo gospodom pri „Domoljubu“, da nam je ostalo še mnogo podpisov, ki mu bodo delali na dan 18. marca še precej skrbi.

+ **Rešitev uganke**, ki jo je objubil „Domoljub“ svojim čitateljem za prihodnjo številko, najde vsak v „Ljudskem dnevniku“, kjer jo je rešil dr. Šusteršič tako, da je po dobrih informacijah gospodom v katoliški tiskarni odkrito žal, da so se šli „uganke“ „Domoljubove“ čitatelje prosimo oproščenja, ker smo jih spravili ob

užitek, ki so si ga obetali. Kot dobri krščanski ljudje, pa nam gotovo ne zavidajožitka, ki smo ga imeli mi.

+ **Veliko socialnega čuta** pokažejo gospodje pri „Domoljubu“, ki nam očitajo, da sijajno plačujemo svoje osobje. Primerjajte to hrulacijo z njihovim krščanskim programom in besedičenjem o skrbi za delavno ljudstvo. Kakšna je njihova resnična skrb za potrebe delavnih slojev, se najbolje razvidi iz njihovih dejanj. Veliko svojih uslužbencev puste naravnost stradati, nam pa, ki plačamo uslužbence delu in pa današnjim razmeram primerno, ta čut socialne pravičnosti očitajo.

+ **Duhovitost naših klerikalnih kolovodij** se je hotela zadnje dni izkazati v **ugankah**. Postavili so voditelja naše stranke na strogo poskusnjo, če ima še kaj soli v glavi. Zastavili so uganko! — in — glej ga šmenta! — rigoroz je napravil cum applausu! Rešil je uganko hipoma, tako da so **kar vsi ti kolovodje ostrmeli**. Ko so po tem strmenju nekoliko prišli k sebi, so začutili v svoji notranjosti mogočno razvit čut žentlemenstva, ali po domače rečeno: močatosti. V tem so torej strokovnjaki. Zato ne dvomimo, da bodo z lahkoto rešili uganko, ki bo potrdila našo sodbo o njihovem finem čutu za močatost. — Uganka se glasi: **Je mogočen steber klerikalne stranke, pa v kljub temu požira: ne samo izgovorjene, ampak tudi pisane in podpisane, in — če treba — celo s pečatom potrjene besede. — Kdo je to?** — Ker v boju veliko odločuje bistroumnost voditeljev, bomo videli, kako bodo SLSarski vojskovodje to preizkušnjo prestali.

INOZEMSKÉ VESTI.

• **Češkoslovaški finančni minister dr. Rašin umrl**. Dne 18. t. m. je umrl v sanatoriju v Podolu pri Pragi češkoslovaški finančni minister dr. Rašin za ranami, ki jih je dobil ob priliki atentata dne 5. januarja. Njegove zadnje besede so bile naslovljene na čehoslovaški narod, katerega prosi, naj bo složen. Dr. Rašin je bil rojen l. 1867. Študiral je na praški univerzi, kjer je bil l. 1891. promoviran za doktorja prava. Toda že dve leti pozneje, v znanem veleizdajniškem procesu proti češkim revolucionarjem, zbranim okoli „Omladine“, mu je bila odvzeta pravica do doktorskega naslova. Rašin je bil razen tega obsojen na dve leti zapora. Pozneje je zopet promoviral za doktorja in se je posvetil odvetniškemu poklicu. Leta 1911. je bil izvoljen za poslanca v dunajski parlament in je

Prispevajte v naše sklade!

izvrševal svoj mandat do l. 1915., ko je bil zopet aretiran in odpeljan v dunajske zapore. Leta 1916. ga je vojaško sodišče obsodilo na smrt. Smrtna obsodba pa je bila izpremenjena v obsodbo na 20 letno ječo, iz katere je prišel l. 1917. vsled amnestije. Takoj, ko je bil zopet prost, se je vrnil v češko politično življenje. V istem letu je — tretjič promoviral za doktorja prava. Po razpadu Avstro-Ogrske je bil član narodnega sveta, pozneje pa član narodne skupščine. 14. novembra 1918 je bil izvoljen za ministra financ in je ostal na tem mestu do konca julija 1919 ter je privedel češkoslovaško krono do njene današnje veljave. Drugič je bil imenovan za ministra financ 7. oktobra 1922. Dne 5. januarja je na poti v ministrstvo postal žrtev atentata. Atentator Šoupal je ustrelil proti njemu iz revolverja in ga ranil v hrbtenico. Rana je bila sicer precej težka, toda vkljub temu se je upalo, da bo okreval, tembolj, ker se je bilo njegovo stanje v zadnjem času znatno izboljšalo. Toda v zadnjem tednu se je bolezen nenadoma obrnila na slabše in je 18. t. m. izdihnil. Dr. Rašín si je pridobil neminljive zasluge za češkoslovaško republiko. Naj v miru počiva!

* **Aretecije komunistov v Italiji.** Zadnje dni so aretirali nadaljenje število komunistov. Kakor poroča »Idea Nazionale« iz Trsta, so tam odkrili zvezo italijanskih in jugoslovanskih komunistov, ki zasleduje iredentovske cilje in namerava na geslo iz Moskve izvesti splošno vstajo.

* **Papežev dar.** Papež je po posredovanju monakovskega nadškofa daroval za potrebne nemške visokošolce 40.000 lir.

* **Užhorodski atentatorji prijati.** Kakor je naš list poročal, je bil v petek 9. t. m. v stanovanju generala Castello izvršen bombni atentat. Kakor poroča »Česke Slovo« se je užhorodski policiji posrečilo storilce izslediti in aretirati. Atentatorji so bili najbrže v zvezi z madžarskimi agenti v Miškoveu. Glavni storilec je 23-letni kmet Pavel Hripak, ki je bil v zvezi s šefom mažarske propagandne policije v Miškoveu, majorjem Newickim. Newicky je dobavil Hripaku s posredovanjem medicinea Kalmarja 9 kg ekrazita in mu dal navodila, kako se morajo bombe napraviti. Hripak je našel pomočnika v osebi 26-letnega Kōdōböcz, ki je dobil od Newickega nekaj tisoč kron. Oba imenovana sta s komunistom Ladislavom Oryjem napravila 6 bomb, od katerih sta dve eksplodirali, eno so našli pri Oryju,

dve pri Hripaku, zadnjo pa pravi Kōdōböcz, da jo vrgel v reko Uh. Bombe v generalovem stanovanju in na orožniški postaji so bile Hripakove. Razen imenovanih treh so bili aretirani tudi Hripakov svak Stefan Roško in župnik Newicki, oče imenovanega ogrskega majorja, dalje oče medicinea Kalmarja, višji finančni svetnik Martin Kalmar v Užhorodu.

* **Napad na Todorova Aleksandrova.** V Čustendilu, znanem mestu makedonstvujočih se je dne 13. t. m. izvršil atentat na zloglasnega vodja bolgarskih komitašev Todorova Aleksandrova. Naša vlada je razpisala na njegovo glavo 250.000 dinarjev nagrade. Ko je stopil Aleksandrov iz kavarne se mu je približal neki mladenič, ki je oddal nanj dva strela iz revolverja. Strela pa ga niso pogodili. Mladenič je pričel nato bežati, a so ga kmalu ujeli ter izročili policiji. Atentator je izpovedal, da se zove David Bojanov, bivši diljak. Todorova Aleksandrova je hotel umoriti radi nagrade, ki je razpisana na njegovo glavo. Aleksandrov je nato nemoteno odpotoval iz Čustendila, kar se zdi zelo čudno, ker se ga mora tudi po bolgarskih zakonih smatrati zločincem.

* **Rusija in Vatikan.** Newyorški »Руски Golos« poroča iz zanesljivega vira, da se vršijo v krogih visokega nemškega klera v Berlinu razgovori z ruskimi cerkvenimi dostojanstveniki za priznanje papeževga primata. Ti pogovori se vršijo na željo ruske cerkve s papeževim privolenjem in imajo biti prvi korak do zblížanja vzhodne cerkve z zapadno. Krogi visoke ruske družbe v Berlinu, ki so v stalnih stikih z Moskvo, zatrjujejo, da se patriarh Tihon že delj časa bavi z mislijo potovanja v Rim. Tihon je sicer sedaj interniran. Boljševiška vlada pa je izjavila, da bo šla patriarhu pri njegovem prizadevanju za zblížanje z rimsko cerkvijo z vsemi sredstvi na roko.

* **Smrt v ledenem morju.** Ruski raziskovalec severnega ledenega morja Urvancev je sledil ponesrečeni ekspediciji Rolanda Amundsena. Ostanke enega spremljevalcev Knudsena je našel 50 km od Mihajlova v ugasli gromadi. Njegov tovariš Tessen ga je hotel najbrž sežgati, da ne bi postal plen zverin. Tessenovo prtljago je izsledil 84 km vzhodno Diksonovega zaliva. Bila je naložena na smuči, ker so se Tessen očitvidno sani polomile. Tessenovo truplo pa je našel že blizu obale. Gotovo je hotel brez prtljage doseči Dikson — pa je onemogel in zmrznil.

* **Boj proti židom v Romuniji.** V Bukarešti se je vršil preteklo nedeljo velikanski shod antisemitov, ki je bil od vlade dovoljen. List »Adverul« objavlja vest glasom katere protižidovski pokret financira banka Franca Romana z velikanskimi denarnimi zneski.

* **Pojlško zblížanje z Malo antanto.** Iz Varšave poročajo o debati 12. t. m. v poljskem parlamentu glede razmerja do Češko-

slovaške in Male antante. Z veseljem se mora ugotoviti, da tako simpatičnih govorov še ni bilo slišati v poljskem sejmu. Vladni pristaši in opozicija s Korfantijem na čelu so bili enodušni za ožje stike z nami in to trgovske, gospodarske in vojne. Korfanti je dejal: »Naš spor s Češkoslovaško mora biti poravnun, podati si moramo prijateljski roke, ker nas vse ogroža skupni sovražnik neuaslni pangermanizem. Proti njemu moramo ustvariti enotno fronto od severa do juga. Tudi politika proti kraljevini SHS se mora v bodočnosti voditi tako, da bo pozabljena nesrečna politika poljskega kluba v dunajskem parlamentu.

* **Največji dimnik imajo** — to se ve — v Ameriki v bakrovih rudnikih v državi Montana. Ta dimnik je visok 178 m. Notranji premer meri pri tleh 2 m in v vrhu 60 cm. Zidan je iz lesenih kvadrov in ometan, da mu ne škodujejo plini, katere odvaja iz peči, kjer tope bakreno rudo.

Matija Gubec.

Dne 15. t. m. je preteklo 350 let, kar je bil Matija Gubec, imenovan kmetski kralj, v Zagrebu na Markovem trgu posajen na železen razbeljen prestol in kronan z razbeljeno železno krono. Z razbeljenimi kleščami pa so trgali meso z njega in naposled so ga razčetrtili.

Matija Gubec je bil rodom iz Stubice in je vodil kmetsko vstajo leta 1572—1573.

Ta vstaja (ali »punt«) se je začela na Hrvatskem v Zagorju, od tu pa prešla na Štajersko, odkoder se je razširila na Dolenjsko. Vzroki te vstaje so bili isti, kakor so jih imeli vsi kmetski upori po Evropi. Kmet je moral najprej obdelati graščinsko zemljo, potem šele svojo, moral je plačevati davek državi in gospodi, dajati desetino graščaku, poleg tega pa še opravljati tlako. Političnih pravic pa ni imel nikakih. Na Slovenskem in Hrvatskem pa je imel »punt« še svoje posebne vzroke. To so bili neprestani boji s Turki, ki so spravljali kmeta na kraj obupa, kajti Turki so mu požgali dom, pobrali imetje, a gospoda je kljub temu zahtevala normalne davke, desetino in tlako. Poleg tega pa je moral kmet popravljati zastonj mestna obzidja in grajske utrdbe, kjer pa ob turškem navalu ni dobil zavetja, temveč se je moral skrivati po gozdih in iskati varstva po obzidanih cerkvah, takoj imenovanih taborih.

Toda tudi to bi bil kmet še preстал, da niso začeli oholi grajščaki postopati z njim slabše nego z živino. Nad vse mere pa je trpinčil in izžemal svoje kmete Ferenc Tahí, gospodar Susedgrada pri Zagrebu.

Na njegovih posestvih so se uprli leta 1572. kmetje in sicer v Stubici in Susedgradu. Izbrali so si vodstvo treh mož, t. j. Matijo Gubca, Ivana Pasanca in Ivana Mogaiča. Vrhovni poveljnik pa je bil Belokranjec Ilja Gregorič, bivši vojak, ki je bil že mnogo let naseljen v Zagorju. Načrt je bil jako dober. Kmetško vojsko so zbrali v Zagorju. Odtod so sklenili udariti na Karlovec, ob Savi navzgor mimo Brežic pa na Dolenjsko. Ko bi si pridobili tamkajšnje kmete, so imeli namen mimo Celja in preko Slovenske Štajerske vrniti se v Zagorje. Od tu bi udarili na Zagreb, pokorili si tamkajšnje gospodo in ustanovili kmetško vlado za slovenske in hrvatske dežele. Prevzeli bi vse posle, zlasti upravo, pobirali davke in vse dajatve ter oskrbovali vojno krajino in skrbeli za brambo dežele pred Turki.

Načrt se ni posrečil, kakor se ni posrečil noben kmetški punt. Slovensko-hrvatskega upora pa je bilo zelo hitro konec, in sicer še prav posebno žalosten in grozen. Kajti gospoda se je strahovito znesla nad uporniki. Mnogo je bilo obešenih, posekanih, pohabljenih ali drugače kaznovanih. Z Matijo Gubcem pa so naravnili kakor uvodoma omenjeno.

Zanimiva so gesla, s katerimi je Matija Gubec pozival ljudi na boj za „staro pravdo“: splošna svoboda in enakost, občno plačevanje davka in občna vojna obveznost, odprava carine in mitnic v korist trgovine.

Kakšen je bil Matija Gubec kot človek?

Ko so kmetje oblegali Tahijevega sina Štefana in tri njegove sestre v Donji Stubici in so se morali le-ti vsled gladu vdati, se jim ni skrivili niti las, temveč so smell oditi, kamor so hoteli. Če pomislimo na grozote, na vse telesne in duševne muke, ki jih je moral prestati seljak od Tahijeve rodbine, tedaj se moramo odkriti veličin človečnosti, ki jo je izkazal hrvatski kmet. To je bila veličina duše Gubčeve. In kako mu je bilo to vrnjeno?

Slava njegovemu spominu!

NARODNA LJUDSKA STRANKA.

n Skladi NLS. Izvršilni odbor NLS je ustanovil dva sklada: 1. tiskovni sklad NLS. Ta sklad je namenjen za vzdrževanje naših listov „Ljudskega dnevnika“ in „Ljudskega tednika“. Požrtvovalnost nekaterih naših ljubljanskih somišljenikov je preskrbela za začetek. Toda misliti moramo naprej in skrbeti za to, da

naš tisk ne le izide, temveč tudi ostanje. V ta namen je treba, da vsak somišljenik kaj žrtvuje po svojih močeh. Tudi najmanjši donesek je dobrodošel. Sicer pa smo ustanovili temeljne kamne po 50 Din. Kdor daruje en kamen, plača 50 Din. Trdno pričakujemo, da bodo imovitejši somišljeniki darovali po več kamnov, po 5, 10, 20, 50, 100 kamnov it.l. Meje ni nobene, ne na zgoraj in ne na spodaj. Vsak dar je pa prostovoljen in je tedaj resnična zasluga za ljudsko stvar. 2. akcijski sklad NLS. Ta sklad služi organizacijskemu in propagandnemu delu NLS. V podrobnem ima ta sklad služiti vzdrževanju strankinega tajništva, kritju poštnin, potrebnih potovanj za organizacijo in propagando stranke, letakov in drugih tiskovin, izvzemši onih, ki spadajo v področje tiskovnega sklada. Umevno je da bodo ti stroški veliki, osobito v času volitev. Apeliramo torej na največjo požrtvovalnost somišljenikov. Doneski za oba ravedena sklada se začasno pošiljajo na uredništvo „Ljudskega dnevnika“, Ljubljana, Breg 12. K vsaki denarni pošiljki je treba pripomniti, za kateri sklad je namenjen.

DNEVNE VESTI.

— Ustanovila se je sekcija za trasiranje železniških prog Kočevje-Stari trg-Vrbovsko in Črnomelj — zveza s to progo, kakor tudi Št. Janž-Sevnica. Šef sekcije je inž. Rudolf Kavčič, član pa Leopold Stibil. Za pomožne uradnike so z odlokom z dne 9. februarja t. l. določeni Ivan Bruckman, Otokar Visat, Miloš Gučevac in Teodor Ofan. Finančni odbor je odobril kredit za trasiranje teh prog v znesku enega milijona dinarjev na breme 7 odstotnega državnega investicijskega posojila.

— Pokrajinska uprava objavlja. Gospod minister za notranje zadeve je z brzojavnim odlokom z dne 15. februarja t. l., K. br. 248 odredil nastopno: „V zadnji dobi se je jasno pokazalo, da gotovi ljudje streme za tem, da kratijo volilcem popolno svobodo pri volitvi narodnih poslancev. Nekateri postopajo tako v govorih na shodih in potom časopisja. Imajo govore in pišejo v listih proti državnemu edinstvu, proti državni ustavi in ureditvi države, da celo proti vladarju ter sejejo mržnjo med posameznimi deli našega naroda. Drugi si pa zopet samolastno in nasilno prisvajajo attribute oblasti, češ da so branilci in čuvarji države. Napadajo tudi poedine državljane in ustanove, pri čemer se ne plašijo niti največjih zločinov in kažejo skrajno nestrpnost napram našim državljanom Neslovanom. Tako postopanje enih in drugih nasprotuje zakonu in se mora najstrožje obsojati,

to tembolj, ker imajo vsi naši pošteni državljani zadostno in popolno svobodo za udeleževanje in razvijanje političnih svoboščin in narodne zavednosti, in sicer na legalen način. Zato zahtevam kategorično od Vas in podrejenih vam oblastev, da vsak nedopustni in nezakoniti čin, storjen v gornjem zmislu, najenergичneje pobijate in proti krivcem takol strogo po zakonu postopate brez vsakega ozira proti njim, ker taki ljudje s svojim postopanjem ne kalijo le miru v državi in ne ovirajo le državljanov pri uporabi njihovih državljanskih in političnih pravic, ampak tudi, dasti morebiti nevede, ubijajo ugled naše države v inozemstvu. Vsak državljan mora znati uvideti in si biti svest, da je v naši državi zakon najvišja volja. Vsako površno in netočno izvrševanje te naredbe s strani policijskih organov bom smatral za nesposobnost za službo, proti odgovornim uradnikom pa bom postopal po zakonu. — Minister za notranje zadeve Milorad Vujičić.

— Grško odlikovanje dr. Ninčiča. Grški kralj Jurij je odlikoval našega zunanjega ministra dr. Ninčiča z velikim križem sv. Odrješnika.

— Podpise za komunistično stranko je pobiral Tone Vojvoda, delavec v električni centrali v Bohinjski Bistrici. Orožniki so ga aretirali.

— 400.000 Din je zahteval svetovnoslavni ruski baritonist Šaljapin, ki se sedaj nahaja na turneji po Evropi, za tridnevno gostovanje v zagrebškem gledališču. Uprava zagrebškega gledališča seveda ni mogla pristati na take pogoje.

— Dva roparja sta napadla gostilničarja Jožefa Lavriha v Mengšu med tem, ko jima je stregel. Zahtevala sta denar in mu grozila z revolverjem. Gostilničar jima je ponudil denarnico z 10 Din, roparja pa s tem seveda nista bila zadovoljna. Lavriha pa je v hipu, ko sta roparja stikala po sobi udaril enega izmed roparjev po roki, da mu je padel revolver iz rok. Nato je stekel na dvorišče in klical na pomoč. Roparja pa sta jo urnih krač pobrala v gozd, preje pa sta v veži še izmaknila kos slanine. Orožništvo ju pridno zasleduje.

— Napad na finančne stražnike. Ob železniški progi pri Novski sta patrolirala te dni finančna stražnika Anton Majetič in Nikola Luketič. Nenadoma so skočili iz grmovja, ki raste ob progi, štirje do zob oboroženi lopovi in so prisilili stražnika, da sta odložila orožje in municijo. Nato sta se morala z dvignjenimi rokami obrniti v nasprotno smer. Medtem so razbojniki pobrali orožje in municijo ter zbežali v bližnji gozd. Sumijo, da so napad izvršili cigani, ki se stalno klatijo v novskem okraju. Štirje naj-

bolj sumljivi so že pod ključem, vendar pa trdovratno taje vsako krivdo.

— **Prepoved učencem v Sarajevu.** Ravnateljstva srednjih šol v Sarajevu so učencem prepovedala obisk zabav. Dovoljeni so edino obiski humanitarnih prireditev in še to le v spremstvu staršev ali skrbnikov.

— **Aretiran** je bil včeraj v Belgradu, ko je došel z Dunaja, pešadijski polkovnik Vojislav Gojhovič, ki je bil v znanem solunskem procesu obsojen na 10 let ječe. Sojen je bil v svoji odsotnosti in se je takrat nahajal v Rusiji. Govori se, da se solunski proces obnovi in se obsodba Gojkovića revidira.

— **Pustna šala z žalostnim koncem.** Na pustni torek zvečer so si dovolili v Gospiču trije maskirani fantje čudno pustno šalo. Priplazili so se skozi dimnik v hišo neke posestnice in najprvo pošteno premlatili vse tri ženske, ki so se nahajale doma. Potem so jeli brskati po sobi. Polastili so se 1000 dinarskega bankovca in nato pobegnili v noč. Gospodinja je slučaj prijavila orožnikom, ki so storilce kmalu iztaknili in izročili sodniji.

— **Vlom v stanovanje.** Neznani lopovi so udrli v Mariboru v Vildentrainerjevi ulici št. 8 v stanovanje Frana Zinka. Odnesli so razne obleke in perila v skupni vrednosti 70.000 K. Policija je uvedla zasledovanje zločincev, ki pa je ostalo doslej še brez uspeha.

— **Turške brivnice v Novem Sadu.** Stavkujoči brivski pomočniki so si v Novem Sadu, ker jim njihovi mojstri nočejo na noben način povišati plače, znali pomagati na prav originalen način. Uvedli so namreč takozvane — turške brivnice v treh ondotnih kavarnah. Kaj pravi k temu udruženje brivcev nam ni znano.

— **Štrajk gostilničarjev in kavarinarjev v Novem Sadu.** Preteklo nedeljo so gostilničarji in kavarinarji stopili v stavko vsled vladne odredbe o maksimiranju cen. Izjavili so, da tako dolgo ne odpro svojih lokalov, dokler se ta odredba ne ukine.

— **Lepa žena in mati** je soproga Milana Joksića iz Belgrada. Pred par dnevi mu je ušla in vzela seboj 3400 Din denarja ter različnih predmetov v vrednosti 20.000 Din. Zapustila je obupanemu možu dva otroka, kojih je eden šele 18 mesecev star in na smrt bolan. Žena je odnesla celo posteljno perilo, na katerem je ležal ubogi otrok.

— **Pri igri umorjen.** V Šabeu v Srbiji sta igrala neki Živojin Jeftić in Sretan Vasilović karte. Med igro sta se sprla in je Jeftić Vasilović

jeviča z nožem zaklal. Morilec so zaprli.

— **Lastnega brata ubil.** V Mariboru so se stepli neki fantje, med katerimi sta bila tudi brata Ivan in Anton Vijuč, vendar vsak v nasprotnem taboru. Med pretenom je udaril Ivan svojega brata s košom tako močno po glavi, da se je isti takoj zgrudil. Težko ranjenega je rešilni voz odpeljal v bolnico, kjer pa je umrl.

— **Nove poštne znamke.** Ministrstvo za pošto in brzojav je sklenilo, da izda v kratkem nove poštne znamke, ki bodo nosile sliko kraljice Marije kakor tudi slike nekaterih zgodovinskih mest v Jugoslaviji. Novo emisijo je prevzela v izdelavo ameriška družba, ki je izgotovila tudi zadnjo emisijo.

— **Izseljevanje strokovnih delavcev iz Mažarske.** Radi sedaj vladajočega režima je zadnje čase odšlo iz Mažarske v tujino, v prvi vrsti v Jugoslavijo in Romunijo, veliko število strokovnih delavcev. V Mažarski sami pa se zadnje čase pozna občutno pomanjkanje delavcev. Različna podjetja jih vabijo nazaj, vendar pa se počutijo bolje v tujini in ne slede tem povabilom.

— **Potresi po celi Jugoslaviji.** Belgradskemu seismologičnemu inštitutu so došle nove prijave o potresu v Rudniku v Bosni, potem v Hercegovini, Dalmaciji in Baranji.

— **Strašna brezsrčnost.** Belgradski listi prinašajo: Ponoči od torca na sredo je vladal silen mraz v Belgradu, burja je brila do kosti. Okoli treh zjutraj so opazili pustni častilci, ki so se vračali z raznih zabav zaspani domov, v Makenzenovi ulici ženo, skoro popolnoma nago, ki je s hreščečimi in nerazumljivimi glasovi prosila mimoidoče. Bosa, v kratkem spodnjem krilu in v srajci brez rokavov, je stegala roke proti ljudem. Njene besede niso prodrle do v kožuho in zimskih suknjah skritih ušes. Naposled se je našel človek, ki jo je odpeljal na stražnico. Pisar misleč, da je pijana, jo je ozmerjal in izpustil! Zopet je begala po ulicah, ki so bučale še pustnega veselja. Strgala je s sebe še tisto malo obleke in taka vpadla v neko kavarno. Pijani gosti so osupnili. Iz zadrege jih je rešil kavarinar, ki je ženo — nagnal ven! A ni se mogla nikamor več ganiti. Močan natakar jo je odnesel na stražnico, kjer so ugotovili, da je gotovo pobegnila iz blaznice. Telefonično so pozvali rešilni voz, toda zaman, ker niso mogli dobiti voznika. Žena je na stražnici — umrla!

— **Čevlje kupujte od domačih tovarnen tvrdke Peter Kozina z znamko Peko,** ker so isti priznani najboljši in najcenejši. Glavna zaloge na debelo in drobno Ljubljana, Breg št. 20, ter Aleksandrova cesta št. 1.

DOPISI.

d Z Gorenjskega nam pošiljajo sledeči dopis: Bodita mi pristrčno pozdravljena nova lista „Ljudski dnevnik“ in „Ljudski tednik“ — dolgo zaželjena in dobro došla! Ta vzklik se mi je izvil iz prsi — meni sivolasemu duhovniku —, ko sem prejel nova glasnika resnice. Podobno je bilo brez dvoma pri srcu marsikateremu duhovskemu sobratu. Nismo namreč imeli zadnje čase političnega lista, ki bi ga bili mogli vzeti v roke z mirno vestjo in z zavestjo, da najdemo v njem resnico. — Kaj ne — nerazumljivo v deželi, kjer že toliko let deluje „Katoliško tiskovno društvo“. — A kaj se hoče, je že tako na svetu. Ni je namreč nobene še tako dobre stvari, da bi je ne mogla človeška strast in zlobnost zlorabiti. — Pri tem sem se zamislil nazaj v svoja mlada leta, ko so duhovniki z izredno požrtvovalnostjo vzdržavali „Slovenca“ gmotno in duševno še prej, predno smo imeli svojo tiskarno. Malokdo se še spominja skromnega in bolehnega, toda podjetnega vpokojenega župnika Jožefa Jeriča, ki je ustanovil „Katoliško bukvarno“ in „Katoliško tiskarno“, da bi s tem omogočil izhajanje „Slovenca“. Njegovemu delu je zasigural stalnost in obstanek rajni knezoškof dr. Jakob Missia, ki je pravočasno poskrbel, da sta prišli tiskarna in bukvarna iz zasebne lasti v last na novo ustanovljenega „Katoliškega tiskovnega društva“. Žal, da se je župnik Jožef Jerič že kmalu potem preselil v večnost. Od tistega časa že poteka 35. leto. S koliko vneto smo zbirali prispevke za to društvo, s kolikim veseljem smo dopisovali v liste „Slovenca“ in „Domoljuba“, kako skrbno smo pazili, da se ni vrnila v liste kaka neresnica in naše delo je bilo vedno brezplačno. Bila nam je v plačilo zavest, da delamo z resnico za resnico. Kaj pa vidimo sedaj? — Celokrdelo plačanih sotrudnikov pri listih; listi pa polni neresnic, laži in obrekovanj. Izmed mnogih laži naj pribijem danes samo eno, ki je tako jasna, da so mnogoletni čitatelji omenjenih listov že itak sami prišli nanjo. To je trditev, da Slovenci svoj čas nismo bili zvesti podaniki bivše Avstrije. — Pa zakaj so se povzpeli do takih trditev? — Mislim, da edino le iz strahu pred našimi načelnimi nasprotniki, ki so se opravičeno s tem ponašali, da so delali na razpad Avstrije. Ali nas res zadene kaka krivda, če smo bili svoj čas zvesti podaniki tiste države, kateri smo pripadali. Ali ni bila to naša dolžnost? Ravno tako, kot je sedaj naša

Naša škrinjica v mestu Ljubljana je peta — 5.

dolžnost, da smo zvesti naši novi državi. Pa tudi ne glede na to. Listi in časopisi, izhajajoči v „Katoliški tiskarni“, ki je last „Katoliškega tiskovnega društva“, so imeli od ustanovitve društva natančno načrtano smer po pravilih tega društva. Namen društva označuje namreč paragraf 2. teh pravil tako-le: „Namen društva je izdajanje in razširjevanje dobrih knjig in tiskovin razne vsebine ter podpiranje časopisov, v versko-narodnem in avstrijsko-patriotičnem duhu urejevanih.“ To besedilo je veljalo neokrnjeno do razpada Avstrije, ker je natisnjeno še v kalendarju „Katoliškega tiskovnega društva“ za leto 1919. To dokazuje nadalje občni zbor „Katoliškega tiskovnega društva“, ki se je vršil dne 6. avgusta 1918. Na tem občnem zboru je zaključil predsednik društva prelat Andrej Kalan svoje poročilo tako-le: „Katoliško tiskovno društvo“ je delovalo v smislu svojih pravil v versko-narodnem in avstrijsko-patriotičnem duhu, oskrbovalo je Slovence po svojih publikacijah z zdravim berilom po načelih katoliške vere in morale, zlasti je zadnja vojna leta v avstrijsko-patriotičnem duhu neizmerno žrtvovalo. Vzelo je vojnega posojila do 100.000 K, razdalo knjig, knjižic, molitvenikov in časnikov v vrednosti nad 200.000 K, kar so tudi razne vojaške in državne oblasti s priznanimi pismi, došlimi odboru, javno priznale. Vse svoje sile je društvo darovalo kulturnemu napredku in blaginji ljubljene slovenskega naroda, skrbeč, da narod ostane zvest svojemu Bogu, svoji Cerkvi, svoji domovini in svojemu cesarju. V tem duhu naj deluje tudi novi odbor „Katoliškega tiskovnega društva“: Vivat, crescat, foreat!“ Te besede so jasne dovolj. Med listi in časopisi, podpisanimi od „Katoliškega tiskovnega društva“ pa stojita vedno na prvem mestu „Slovenec“ in „Domoljub“. Sedaj pa primerjajte te besede predsednika K. T. D. s pisarjenjem „Slovenca“ in „Domoljuba“ v letih po prevratu! — Kolikokrat bi rada zatajila vso svojo preteklost v abotni veri, da jima bodo bralci verjeli. Ali ne izpodkopovata svojo verodostojnost? Kolikokrat so psovali dr. Šusteršiča, našega voditelja, da je edino le on tiral avstrofilsko politiko, koji je vendar „Katoliško tiskovno društvo“ načrtalo jasno smer prej, preden je dr. Šusteršič stopil v politično življenje.

d Z dežele nam pišejo: „Zopet nam bo zasijalo solnce.“ S temi priprostim in odkritosrčnimi besedami je pozdravilo naše ljudstvo v svojih srcih prihod našega dr. Šusteršiča

v domovino. V tem upanju je najlepše opisan še vedno svež spomin in neomajana zvestoba do njega. Iz te nade se pa tudi najlepše zrcali ob sodba nad vsemi tistimi, ki so z lažjo, sumničanjem in pa samohvalo na račun svojih osebnih koristi iztrgali takrat s silo in brez vzroka našemu ljudstvu tega zaslužnega moža. Iztrgali so človeka, niso pa mogli iztrgati zvestobe in spomina. Tega se takimenoimeno voditelji SLS zavedajo in s strahom pričakujejo tistega dne, ko bo ljudstvo za njihove laži obračunalo z njimi. V znak spoštovanja do našega dolgoletnega voditelja dr. Šusteršiča, pa že na tem mestu obljublamo vso našo nadaljno zvestobo.

d Od hrvaške meje. Z odprtimi rokami sem prejel v roke „Tednik“ — list, o katerem sem v naprej sodil, da bo nepristranski, stoječ na krščanskem stališču — v političnem oziru pa odkrito in odločno proti SLS. Najhujša stvar, ki nas je vse morila, je bila ta, da nismo imeli nobenega glasila. Tak terorizem, ki je vladal zadnja leta, je brez primere. Ljubljanska gospoda je ustvarila razmere, ki so bile in so še nevdružljive. Nobenega zaupanja, da skoro nobenega prijateljstva ni več med sobraty. Ko se je vršil preobrat, kdo je vprašal večino ljudstva? — Par gospodov od Marijanišča pa do škofove palače je vodilo vso politiko. Absolutizem in terorizem so očitali bivšemu deželnemu odboru. Kdaj je vladal hujši absolutizem pri oddaji duhovskih služb v Ljubljani kot zadnja leta? Ali ni znano, da mnogo gospodov do pisarne sploh ni imelo več zaupanja? Navedli bi lahko imena in dekanije. Kako lepa je bila beseda o edinstvu, o veliki in bogati Jugoslaviji, o največji slovanski luki Polji in največjem trgovskem središču Trstu, o vsem zaplenjenem bivšem avstrijskem brodogradstvu, ki je postalo vse jugoslovansko itd. — vse fata morgana, farbarija. Pričakujemo le še, kdaj bodo liberalni akademiki zopet izpregli konja pri vozu, v katerem se bo vozil „triumfator“ dr. Korošec. Mislim, da takrat, ko bo obširno poročal ekskomisar za Celovec gosp. Smodej, kako je bežal iz hotela v Celovcu. In sedaj naj pomaga še — Šuklje, mož, ki je pojedel že vse politične štruklje! Žalostno za stranko, da pod svoje okrilje zopet sprejema politika, ki je bil v svojem življenju že vse, samo — značaj ne. Ti pa, uboga slovenska para, ki si tako lepo ujedinjena, le naprej trpi, plačuj in poj pesem o osvobojenju, kakršno so ti prinesli Korošec in tovariši.

d Z dežele nam pišejo. Od leta 1908.—1913. se je zgradilo na Kranj-

skem glasom uradnega poročila tedanjega deželnega odbora 31 novih vodovodov, ki so preskrbeli z vodo nad 100 vasi, kjer je poprej vladalo pomanjkanje vode. Poleg tega je deželni odbor delal na to, da so vasi, kjer ni bilo mogoče zgraditi vodovoda, dobile vsaj dobre vodnjake, kapnice, ali napajališča za živino. Zgradilo se je v tej dobi na Kranjskem 5 vodnjakov, 15 kapnic in 5 napajališč. V tej dobi se je uravnavala tudi Kamniška Bistrica in so se zgradili nevarni hudourniki, n. pr. Gradaščica, Močilnik, hudournik Buden v občini Gorje, Pasji rep in Bela v Vipavskem ozemlju, hudourniki Želimljice in hudourniki na Osilniški in Travski cesti. Uravnavala se je tržiška Bistrica pod vasjo Breg, zgradila se je Sora in Račeva v občini Žiri, iztrebil se je potok Radomlja, osušil se je svet v okrožju potoka Glinek v političnem okraju Krško. V varstvo občinskega mostu čez potok Dobrunjico v Zavogljah (občina Dobrunje) se je zgradil breg Ljubljanične struge itd. V tej dobi se je na Gorenjskem zboljšalo 13 planin na ta način, da se je očistil dotični svet od grmovja in kamenja, da so se napravila pota in potrebni hlevi in planine preskrbele z napajališči. Koliko se je na ta način storilo za povzdigo živinoreje v teh krajih, kjer brez planin ljudje skoraj živeti ne morejo, se lahko vsak sam prepriča. Podobne melioracije so se vršile ne samo na Gorenjskem, ampak tudi na kraškem svetu, n. pr. na Nanosu in v občini Dolenji Logatec. Na Završnici se je pa zgradila elektrarna, ki preskrbuje gorenjsko stran z lučjo in gonilno silo. Vsa ta dela je ali sam vodil ali pa podpiral, vedno pa sprožil deželni odbor tedaj, ko je imel načelnik naše stranke dr. Šusteršič odločilni vpliv v naši deželni politiki. Pozneje je pa vse to delo popolnoma orenehalo. Pa to je le nekaj črtic iz ogromnega ljudskega dela. Volilec, vprašaj se: kaj so pa storili tisti, ki so za dr. Šusteršičem prišli na krmilo v deželi?

GOSPODARSTVO.

Svetovna pšenična žetev v letu 1921.

Gospodarski urad v Washingtonu je ravnokar izdal statistiko o pšenični žetvi v letu 1921., ki jo primerja s povprečno žetvijo v letih 1909—1913. Števila so skrbno sestavljena in so raje premajhna kot prevelika, ker računajo s potrebami posameznih držav osnovanih na količini pšenične žetve. Kot enota velja tisoč metrskih centov:

	1909—1913	1920	1921
Zedinjene države	187.600	214.100	205.100
Kanada	53.600	71.500	80.000
Francija	86.200	64.500	87.600
Italija	39.800	38.400	47.900
Nemčija	41.300	22.600	23.100
Romunska	23.600	11.400	24.500
Bolgarska	12.000	10.900	11.500
Madžarska	42.500	10.400	11.500
Avstrija	16.600	1.300	1.300
Češkoslovaška	—	8.100	8.200
Srbija	4.000	—	—
Jugoslavija	—	11.700	10.900
Poljska	6.200	6.300	8.200
Španska	35.300	37.500	38.900
Belgija	3.800	2.700	2.400
Anglija	16.600	15.500	16.300
Severna Afrika	19.900	12.200	23.400
Indija (britanska)	95.200	102.200	68.000
Argentinijska	42.700	58.200	50.000
Australija	23.100	12.500	40.000

759.000 711.000 758.800

Manjkajo podatki za Rusijo, kar pomenja precej, ker je Rusija v miru izvozila najmanj do 45 milijonov meterskih centov. V letu 1921. je potrebovala, v kolikor se da soditi po različnih statistikah, okoli 10 milijonov meterskih centov uvoza. Nadalje manjka v zgornji statistiki Mandžurija, ki je prošlo leto izvozila 4 milijone meterskih centov in jih bo tudi letos najmanj toliko izvozila. Potem pa manjkajo države, katerih produkcija baš zadostuje za kritje lastne potrebe. Brez teh postavk, oziroma z njimi moremo konstatirati, da je svetovna žetev pšenice — vsaj po gorenji statistiki — že dosegla množino mirovnih žetev. In to pomeni mnogo.

g Cene živini padajo v Češkoslovaški in Avstriji, tako da naši izvozniki ne morejo zadnje dni ničesar izvoziti tja, ker so naše cene previsoke. To more imeti vpliv na cene živine tudi na našem trgu.

g Povišanje mesnih cen v Zagrebu. Mestni aprovizijski odbor v Zagrebu je dovolil mesarjem, ki se sklicujejo na to, da ne morejo tekmovali z italijanskimi trgovci, da smejo povišati cene mesu 1. vrste za 10 kron pri kilogramu, mesu 2. in 3. vrste pa za 6 kron pri kilogramu. Z ozirom na to so določene v Zagrebu naslednje cene mesu: od pitanih volov 90 K za kg, za meso 2 vrste nepitanih volov 74 K za kg, za meso 3. vrste 54 K za kg.

Koliko stane Evropo oboroževanje.

Poglavitni vzrok, da se Amerika izogiblje sodelovanju pri konsolidaciji evropskih razmer, predvsem na gospodarskem polju, je ta, da evropske države še vedno izdajajo silne vsote za oboroževanje. To pa ne morda le gospodarsko močne države, temveč tudi države, katerih gospodarstvo je zavoženo in ki stoje z vsakim dnevom bliže

svojemu finančnemu krah. Ko je zasedala washingtonska konferenca za omejitve oboroževanja, si je pustil ameriški senat predložiti tozadevne številke iz proračunov evropskih držav za leto 1922. Ker bo naše čitatelje gotovo zanimalo, koliko potrošijo posamezne evropske države za vzdrževanje svojih vojsk, in kakšno je razmerje med celokupnimi državnimi izdatki in izdatki za vojsko, priobčujemo nekaj števil. Prvo število kaže celokupne državne izdatke, drugo število pa izdatke za armado.

Avstrija, avstri. kron	347,533,000,000
	4,787,821,000
Belgija, frankov	7,500,000,000
	676,000,000
Češkoslovaška, češk. kron	19,000,000,000
	3,000,000,000
Estonska, mark	5,803,000,000
	1,324,000,000
Finska, mark	2,176,000,000
	306,000,000
Francija, frankov	35,287,000,000
	3,426,000,000
Anglija, liber	910,000,000
	62,300,000
Grčija, drahem	3,397,000,000
	2,142,000,000
Ogrska, kron	26,764,000,000
	3,600,000,000
Italija, lir	18,500,000,000
	1,876,000,000
Poljska, mark	591,000,000
	152,000,000
Romunska, lejev	10,508,000,000
	1,157,000,000
Jugoslavija, dinarjev	6,257,000,000
	1,421,000,000

New York Herald dodaja še nekatere številke za leto 1923. Celokupni dolgovi Francije na primer znašajo okrog 317 milijard frankov, od katerih odpade na Zedinjene države okoli 41 milijard, 34 milijard pa na druge države, predvsem na Anglijo. Predvideni izdatki v letošnjem proračunu pa znašajo za vojsko nasuhem 3,661,201,324, za mornarico pa 1,121,714,351 frankov. Anglija, obremenjena s celokupnim dolgom 1,090,482,100 liber, dolguje Zedinjenim državam 920,490,000 liber, njen proračun pa izkazuje 62 milijonov liber izdatkov za vojsko na suhem in 65 milijonov liber za mornarico. Dolg Italije, ki se je od premirje povečal za 8 milijard, znaša 122 milijard zlatih lir, od katerih ji je kreditirala Amerika 8,250,000,000. Kljub vsemu reformnemu stremljenju Mussolinija pa je predvideno v proračunu za l. 1923. za armado na suhem 1,975,000,000, za mornarico pa 1,405,000,000 lir.

Človeku se zvrtil v glavi, ko bere ta števila. Koliko gorja bi se dalo odpraviti s tem denarjem, na kako visoko kulturno in socialno stopnjo bi se z njim lahko dvignilo človeštvo. Ni čuda torej, da je ameriški senat ogorčen nad takim razmetavanjem denarja v svrhu medsebojne moritve. Toda kot se vidi, je še daleč čas, ko bo človeštvo prekovalo meče v kose.

RAZNE.

r Povsod gre ljubezen skozi želodec. Dr. Nigman, ki se je svoječasno mudil dolgo časa v bivši nemški Vzhodni Afriki pripoveduje sledečo šaljivo dogodbico: Kot drugi boy je bil uslužben pri meni dvanajstleten dečko Ali po imenu. Vsak Evropejec v boljši poziciji ima običajno v službi tri boje. Enega glavnega, drugega, ki mu kuha, in tretjega, ki opravlja različna domača dela. Omenjeni Ali je bil dokaj inteligenčen, uren in zvest strežaj, zato sem ga tudi dokaj dobro plačal. Nekega dne pride Ali k meni in me poprosi za predujem. Ker pri varčnem mladeniču na kaj takega nisem bil vajen, ga začudeno vprašam: »Čemu?! On se mi pa odreže: »Oženiti se nameravam!« »Res?!« se mu zasmejem. »Da, bi prosil, gospod!« Ker nisem mogel razumeti te njegove volje, sem poprašal za svet starejšega boya. »Povej mi, Mzee, ali je res, da se hoče Ali ženiti?« »Da, gospod,« je na kratko odvrnil. »Ali je vendar še cel otrok!« Nato odgovori Mzee skoro jezen: »Hajsuru«, kar bi se reklo po naše »vseeno«. »On je tvoj služabnik in dobro plačan, zato se vendar lahko oženi! Postal sem radoveden, zato sem ga še nadalje vprašal: »S katero pa se namerava poročiti!« Mzee: »S Kasindo.« Po naše bi se reklo Kasinda — rojstvo. Bila je to priletna matrona s celo kopico otrok, izmed kojih so bili nekateri že precej starejši, kakor ženin Ali. Počel sem se smejati na ves glas. »Ampak, ona je vendar veliko prestara za Alija!« Mzee se mi pa odreže z najresnejšim obrazom, katerega sem kdaj videl: »Vendar pa izborna kuha!« Tedaj pa je bilo mojih pomislekov konec. Kmalu nato se je slavila v vasi poroka matere Kasinde z malim Alijem.

r Operna pevka in šofer. Primadona opere v San Francisco v Ameriki, gospodična Matzenmayer, je vzbudila pred kratkim v celem mestu veliko senzacijo s tem, da se je poročila s svojim šoferjem. Pred poroko se je baje izrazila, da je končno vendarle našla „stoprocentnega“ moža, ki je je vreden. S temi sto procenti je hotela bržkone povedati, da je njen izvoljenec ideal soproga. Kako razočarana pa je morala biti uboga miss, ko se je po par tednih vrnila z gostovanja v nekem tujem mestu, ko ji je „ljubeznivi“ možek kar na kratko povedal, da se je naveličal zakonskega življenja, ter da se vrne zopet k svojemu šoferskemu poklicu. Ropot njegovega avtomobila mu je, kot je dejal, tisočkrat ljubši, kakor vse opere sveta. Uboga pevka pa je morala pustiti svoj „ideal“ ter se ozreti po drugem, ki pa ne sme biti „stoprocenten“.

r Clemenceau in pomlajenje. O bivšem francoskem ministrskem predsedniku prina-

ša pariški „L'Opinion“ v eni svojih zadnjih številčk sledéčo zanimivo anekdoto: „Nedavno je Clemenceau, ki ima že 83 let, posetil znameniti špecialist za pomlajevanje, ruski doktor Voronov ter mu ponudil, da ga po svoji metodi pomladi. „Tiger“ pa mu je na kratko odgovoril: „Se ne!“

r Kako bi se podaljšalo življenje? V Newyorku se je nedavno vršil banket devetdesetletnih. Pred obedom so starci molčali, po obedu pa so postali zgovorni in živahni. Najvažnejša zadeva, s katero so se pečali, je bila seveda njihova starost. „Pred vsem“, je rekel neki star samec „se človek, tako hoče doseči visoko starost, ne sme oženiti.“ Proti temu pa so se dvignili drugi, oženjeni, ki so že s samo svojo prisotnostjo dokazali, da to ni res. Enako kakor v tem, se tudi v drugih vprašanjih niso mogli zediniti. Abstinenci in nekadilci so trdili, da so čakali zato tako visoko starost, ker niso uživali alkoholičnih pijač ter niso kadili, prijatelji vina in tobaka pa so se hvalili, da jim je ravno uživanje alkohola in nikotina podaljšalo življenje. Vprašanje, kako bi se podaljšalo življenje, je torej ostalo tudi tokrat nerešeno, kakor vedno doslej. — Vzroki leže drugod, ne v kajenju, ne v pitju in ne v abstinenci, kakor tudi ne v samstvu, toda kje — tega morda nikoli ne bomo izvedeli.

r Materna ljubezen? V Jagodini se je obesila 60 letna vdova Gojkovič, ker ni hotela otežkočiti življenja svoji hčeri-ednici, ki se je branila omožiti se iz bojazni, da bi občutil mož vzdrževanje njene matere kot radlogo.

r Predpustna veselica v kaznilnici. Italijanski listi poročajo: Težki zločinci v kaznilnici v Neaplju so priredili predpustno veselico. Na tej zabavi pa sta se sprla dva zločinca Ciccarelli in Montano radi nekoliko cigaret. Obmetavala sta se s krožniki in s steklenicami. Ena teh je Ciccarelliju razbila lobanjo, da se je ves krvav zgrudil na tla in kmalu nato umrl! — Lep red mora vladati v tej kaznilnici!

r Nikolaž Kopernik. Letos slavi ves svet trojni jubilej frauenberškega kanonika Nikolaja Kopernika, 450-letnico rojstva in 380-letnica izdavanja znamenitega dela in njegove smrti. Kopernik se je rodil dne 19. februarja 1473. v Torunu na Poljskem, kamomr so se njegovi predniki preselili s Češkega. Posvetil se je matematični vedi in astronomiji. Sad 36 letnega truda je bilo delo: „De revolucionibus orbium caelestium“ (O gibanju nebesnih teles), ki je izšla v Nürnbergu na Nemškem 1543. leta, malo pred njegovo smrtjo. To njegovo delo je pomenilo celo revolucijo v dotedanjem pojmovanju o vsemiru. Do takrat je vladal geocentrični nazor Ptolomejev, da je zemlja ravna ploskev in središče vsemira, okoli katerega se sučejo solnce in zvezde. Kopernik pa je odkril dejstvo, da je to središče solnce in je postal tako ustanovitelj heliocentričnega nazora. Z izdanjem svojega dela je prišel navzkriž z nazori merodajnih

osebnosti na papeževem dvoru, ki so proglasili njegov nauk za krivoverski, a Kopernika za blazneža. Njegovo delo je prišlo na „Index“. Uspehi njegovega razuma so se le kradoma razširjali med znanstveniki, ki so morali večkrat trpeti zaradi tega razna preganjanja. Šele po preteku skoro 300 let si je osvojil njegov nazor splošni svet in leta 1828. je bilo njegovo delo črtano iz „Indexa“. Poljaki so ponosni na svojega rojaka, pa tudi Čehi ga prištevajo k svojim možem. Nemci seveda pravijo, da je bil Nemec.

r Grozno dejanje 13 letnega fantiča. V okolici Bratislave je kregala žena kmeta Gajdoša 13 letnega hlapčeta zaradi nemarnosti. Maščeval se je s tem, da je odpeljal 3 letno gospodarjevo hčerko na skedenj in jo obesil. Našli so ga skritega v gozdu. Fante obeta biti še velika preglavica za javno varnost, ker je iz maščevanja že zažgal očetovo hišo, ki je pogorela do tal.

r Memoari hajduka. Zloglasni italijanski harambaša Carmine Crocco, ki je bil v drugi polovici prošlega stoletja strah in trepet južne Italije, je izdal nedavno svoje memoare. Sedaj je star že 92 let. Kot mlad mož je stopil v vojaško službo pod kraljem obeh Sicilij Ferdinandom II. Pri neki paradji je skočil iz vrste pred kralja in mu zapretil s smrtjo, če ne vzame v varstvo njegovih bratov, ki so postali sirote brez očeta in matere. Seveda so ga zaradi tega zaprli. Toda že prvo noč je pobil stražo in pobegnil. Organiziral je okoli 45 čet, zasedel veliki kos dežele in obvladal več mest. Vse vojske neapelskega kralja je razbil. Naposled ga je vojska 12.000 mož obkoli in ujela. Bil je obsojen na dosmrtno pregnanstvo, v katerem živi čil in zdrav že 62 let.

* **Obisk kavarn so prepovedali otrokom** v Budimpešti in to tudi tistim, ki pridejo v spremstvu odraslih. Prepoved utemeljujejo s tem, da so otroci velikokrat prepuščeni sami sebi in ne vidijo nič dobrega v kavarnah.

* **Delo in varčnost žena na Angleškem.** Londonski zavod Bank-clearing je izdal svoje letno poročilo o lanskem poslovanju, iz katerega se vidi, da se je število ženskih članov znatno pomnožilo. Tako so londonske žene in dekleta bolj nego kdaj udeležene pri čekovnem prometu. Od leta 1914. je narastel čekovni promet v Londonu za 38 odst. kar se najbolje vidi iz tega, da je leta 1922. odpadlo na vsaki milijon funtov šterlingov samo 0.6 odst. na bankovec in denar. Pojav, da je število čekov, ki so jih žene plačale, narastel, nam dokazuje na eni strani veliko delavnost žene v pridobitnem življenju, na drugi strani pa večjo varčnost. Mnoge omožene ženske so lastnice bančnih vlog. Do-

čim so prej možje dajali ženam potrební denar tedensko v gotovini, dajejo sedaj vsak mesec ženam ček, ali pa plačajo določeno vsoto na ženin bančni račun in ona potem plačuje s čeki račune mesarjem, pekomo itd. in se denarja niti ne dotakne.

Besarabija.

Besarabija je bila v dobi pred navalom Turkov in tudi pod turško nadvlastjo del kneževine Moldavske. Ko se je Rusija po zmagovitih vojnah s Turki razširila do obal Črnega morja, so jo obšle skomine po Carigradu. Vojni uspehi proti Turkom so ji l. 1812. prinesli Besarabijo. V tej dobi je bila nekadaj bogata Besarabija že docela opustošena in le redko naseljena — posledica vednih bojov med križem in polumesečem. Pustošili so jo dolga stoletja tatarske, poljske, ruske in turške vojske.

Rusija je počela rodovitno zemljo naseljevati. Najrazličnejše naseljene narodnosti so stvorile nacionalni konglomerat besarabski. Romuni, Rusi, Poljaki, Bolgari in Nemci tvorijo še sedaj večino kmetskega življa. Zidje pa prevladujejo po mestih.

Štirideset let mirnega razvoja je obogatilo Besarabijo. V Krimski vojni 1856 je morala premagana Rusija prepustiti Besarabijo Romuniji. Po balkanski vojni 1877—1878 je Besarabija zopet menjala gospodarja. Zmagovita Rusija jo je vzela zase in v zameno je dala zanjo Romuniji donavsko delto in Dobrudžo. Romuni so bili silno ogorčeni ker so smatrali že davno po narodnostnem in zgodovinskem pravu Besarabijo za svojo. Romunsko prijateljstvo do Rusije se je silno ohladilo, nastala je besarabska iredenta. Nemški prestiž je zavlada v Bukarešti. Šele tesnejša zveza Rusije s Francijo, ki jo Romuni kot svojo sorodno nacionalno državo še sedaj visoko čislajo, je nagnila romunske simpatije k Rusiji, zlasti še v upanju, da z njeno pomočjo osvobodijo Transilvanijo izpod mažarskega jarma. — Svetovna vojna je našla Romunijo na strani Rusije.

Po izbruhu ruske revolucije je Romunija zasedla Besarabijo in proglasila leta 1918. aneksijo, kar so ji priznale tudi aliirane države.

Rusija ni mogla tega zabraniti, imela je domačih nepravil preko glave. Toda aneksije ni nikdar priznala in zahteva še sedaj plebiscit. Romunija ni nikdar varna pred vojno z Rusijo in besarabsko vprašanje tvori stalno nevarnost za mir na Vzhodu. Balkan in Besarabija sta dva vulkana, ki se ne moreta pomiriti in tvorita sestavni del orientskega vprašanja.

Naročajte in razširjajte „Ljudski tednik“!

LISTEK.

Duše iz vic.

Spisal Prosper Merimée. — Priredil F. Š.

(Dalje.)

„Pravijo . . . , pomnite dobro . . . , da samo ponavljam to, kar sem slišal govoriti . . . Pravijo, da je imel don Diego Navaro sina, ki je v starosti šest ali sedem let zbolel za težko in čudno boleznijo, ki ji zdravniki niso vedeli pomoči. Vsled tega je oče, ki je imel tega edinega sina, razdal številna darila raznim cerkvam, pa vse zastonj. Obupan je dejal nekega dne, ko je gledal na podobo svetega Mihaela: Ker Ti ne moreš ozdraviti mojega sina, hočem videti, ako ga ozdravi morda ta, ki je pod tvojimi nogami!“

„To je strašno bogokletstvo,“ je vzkliknil don Juan, ki se je zelo pohujševal.

„Malo nato je deček ozdravil . . . , in ta deček je don Garcia.“

„Tako da ima don Garcia odtlej samega vruga v sebi,“ je dejal z bučnim smehom don Garcia, ki se je pokazal v tistem trenutku in ki je moral skrit za bližnjim stebrom slišati ves ta pogovor.

„V resnici, Periko,“ je dejal mrzlo in zaničujoče prestrašenemu dijaku, „Ako bi Vi ne bili norec, bi Vam naložil pokoro za predrznost, da ste se upali govoriti o meni. Gospod don Juan,“ je nadaljeval obrnjen k Maranji, „kadar se bova bolje poznala, ne boste izgubljali več časa s takimi čenčami. In glejte, za dokaz, da nisem morda lažnjivec, izvolite me kar takoj pospremiti v cerkev sv. Petra; ko bova tam opravila svoje počaščenje, Vas bom pa prosil za dovoljenje, da Vas povabim na malo večerjo z nekaterimi tovariši.“ Don Juan je bil v zadregi, ker ga je presenetil pri čudni Perikovi zgodbi. Podvival se je, in prijel dona Garcia za roko, da bi zakril neprijetni vtis tega obreko vanja.

Stopivši v cerkev sv. Petra sta don Juan in don Garcia pokleknila pred kapelo, okrog katere se je zbralo veliko vernikov. Don Juan je tiho molil. Ko je čez nekaj časa dvignil glavo od pobožnega zajetja, je opazil, da je njegov tovariš še vedno enako vtopljen v pobožno zamaknenost. Ustnice je sladko pregibal. Očividno še ni opravil niti polovice svojega premišljevanja. Nekoliko osramočen, da je tako zgodaj končal, je pričel don Juan tiho moliti litanije, ki so mu prišle na misel. Litanije je dokončal, don Garcia pa se sploh ni premaknil več. Don Juan si je še izsilil nekaj

raztresenih vzdihljajev. Ko pa je videl tovariša še vedno nepremičnega, je mislil, da lahko pogleda nekoliko krog sebe, da prebije čas in dočaka konec te večne molitve. Takoj je opazil tri ženske, ki so klečale na turških preprogah. Ena, ki je bila njegovih let, je bila vsled svojih naočnikov in bogatih polnih las bržkone kaka vojvodinja. Drugi dve sta bili mladi in prijetni. Nista zrla tako strogo na svoje rožne vence. Dalo se je videti, da sta veliki, živi in kaj nezbrani.

Don Juan je čutil, da gleda z dopadanjem na eno izmed njiju, bolj z dopadanjem, kakor bi to smel na svetem kraju. Pozabil je na molitev svojega tovariša, ga potegnil za rokav in čisto tiho vprašal, kdo je ta gospodična, ki ima jantarjev rožni venec. „To,“ je dejal don Garcia, ne da bi se pohujševal nad tem motenjem, „to je dona Tereza de Ojeda in ona druga je dona Fausta, njena starejša sestra, obe hčerki preiskovalnega sodnika Kastilje. Jaz sem ljubimec starejše; poizkušajte se vi priliti mlajši. Glejte,“ je pristavil „vstajajo in hočejo iz cerkve. Pohitiva, da vidiva, ko bodo vstopile v kočijo. Mogoče nama bo mila usoda sliko ene ali dveh ljubkih nožic razgrnila.“ Don Juan je bil tako ganjen od lepote done Tereze, da ni opazil nespodobnosti te govovice in je šel z donom Garcio k cerkvenim vratom. Videl je, da sta plemeniti gospodični stopili v kočijo in zapustili cerkveni prostor ter krenili proti eni izmed bolj obljudenih ulic. Brž ko sta odšli, je don Garcia posadil klobuk na glavo in veselo vzkliknil: „Krasni deklici! Naj me vrug vzame, ako ne bo starejša moja, predno poteče deset dni. In vi, ali ste se kaj navezali na mlajšo?“

„Kako navezal?“ je kaj pristočno odgovoril Juan. „Saj je vendar prvokrat, ko jo vidim.“

„Izborno v resnici,“ se je smejal don Garcia. „Ali mislite, da jaz že kaj dlje poznam Fausto? Vendar sem ji poslal listek, ki ga je skoro gotovo prejela.“

„Listek? pa vas nisem videl nič pisati.“

„Zelo enostavno. Imam vsake vrste listke pri sebi. In ako ne napišete nobenega imena, pridejo vedno prav. Pazite samo, da ne rabite kakih pridevkov glede barve oči ali las, ki vam lahko nagajajo. Kar se tiče vzdihljajev, solz in znamenj, pa veljajo za vse enako, za rjave in blondinke, hčere in ženke.“

V tem pogovoru sta se znašla don Garcia in don Juan pred vrati hiše, kjer ju je čakala večerja, ki je bila

za dijaka sicer draga, a bolj obilna kakor raznovrstna in izborna: ribje juhe, slano meso, same stvari, ki izživajo žejo. Sicer pa je bilo dosti izbranega vina. Nekateri dijaki, prijatelji dona Garcie, so že čakali na njegov prihod. Podali so se takoj k mizi in za nekaj časa se ni čulo drugega šuma kakor pregibanje čeljusti in trkanje kozarcev. Kmalu pa je spravilo vino pojednike v dobro voljo, pogovor se je pričel in postajal čedalje hrupnejši. Govorili so vsevprek o dvobojih, ljubicah in dijaških doživljajih. Eden je pripovedoval, kako je potegnil svojo gospodinjjo, ker je izginil ravno, predno bi moral plačati stanovanje. Drugi je zopet poslal k vinskemu trgovcu po nekaj vrčev Valdepenas za enega najstrožjih profesorjev bogoslovja, zahteval vrče nazaj, profesorja pa pustil, da plača. Ta se je pretepal z nočno stražo, oni se je prikradel do dekleta kljub vsem varnostnim odredbam. . . . Spočetka je don Juan poslušal precej prepreden pripovedovanje o vseh teh izgredih, kmalu pa mu je vino in veselost gostovalcev pregnalo ves notranji odpor. Zgodbice so ga spravile v smeh in kaj skoro je začel celo zavidati nekatero za ugled, ki so ga jim spletle zvižaje in pohajkovanje. Pričel je pozabljati modre nasvete, ki jih je prinesel na vseučilišče, rad bi si pa osvojil zapovedi dijaškega obnašanja. Priproste in lahke zapovedi, ki obstoje v tem: vse si dovoliti nasproti stražnikom, to se pravi, vsemu človeštvu, ki ni vpisano v visokošolske imenike. Dijak med stražniki je na sovražni zemlji in ima pravico, ravnati v tem slučaju kakor Hebrejci v Kani. Le, ker ima na nesrečo gospod Koregidor* malo spoštovanja pred svetimi zakoni vseučiliškimi in išče samo priliko, kako bi škodoval dijakom, morajo biti složni kakor bratje, pomagati si medsebojno in zlasti varovati neobhodno potrebno tajnost.

Ta izpodbudni razgovor je trajal tako dolgo, dokler je bilo še kaj v kozarcih. Ko pa so se spraznili, so vsi obedniki postali motni in vsak je začutil veliko željo po spanju. Solnce je že sijalo z vsem žarom, ko so se podajali spat vsak na svoj dom. Le don Juan je šel k donu Garcii. Komaj se je dobro zleknil po usnjeni blazini, že so ga zazibali utrujenost in vinski duhovi v globoko spanje. Dolgo je blodil v čudnih, zmedenih sanjah in občutil megleno neugodje, ne da bi vedel, katero sliko ali misel ga zajemlje. Polagoma pa se mu je začelo v sanjah jasnit, ako se sme tako

* Dijaški poboljševalec.

reči. Sanjalo se mu je, da plove na ladji po veliki reki, da tako širokega in razburkanega Gaudalkvira ni videl niti pozimi nikoli. Ne jader, ne vesel, ne krmila ni imel, breg reke pa je bil zapuščen. Valovi so preganjali ladjo, da mu je bilo v neugodju, kot bi se nahajal ob izlivu Guadalkvira v trenutku, ko začutijo Sevilčani, ki hodijo v Kadiz, prve znake morske bolezni. Kmalu pa se je breg stisnil, da je lahko videl na zemljo in bi ga čuli na obeh straneh. V istem hipu se je prikazala na vsakem bregu svetla postava, ki se mu je bližala vsaka od svoje strani, kakor da mu hoče pomagati. Takoj je obrnil glavo na desno in videl starca, resnega, strogega, bosih nog, v trnje odetega, ki mu nudi roko. Ne levi je zagledal žensko, visoke rasti in nad vse krasne, privlačne postave, ki mu daje venec cvetic. V istem hipu je zapazil, da se je ladja obrnila brez vesel tja,

kamor je želel. Toliko da ni izstopil, kjer je bila ženska, ko je začul krik z desnega brega in se je ozrl. In že je plul na ono stran. Starec tam se mu je zdel še strožji kot poprej. Vse njegovo telo je bilo v ranah, polno krvi in upadlo. V eni roki je držal trnjevenec, v drugi pa z žebli obito paličo. Dona Juana je ob tem pogledu stresla groza in naglo se je vrnil na levi breg. Tam je še stala prikazen, ki ga je tako očarala; njeni lasje so se vili v vetru, oči je ozarjal nadnaraven ogenj. — namesto venca pa je držala v roki meč. Don Juan se je ustavil za trenutek, predno je skočil na kopno, a ko je pogledal bolj natančno, je zapazil, da je ostrina meča krvava in roka nimfe tudi. Prestrašen je odskočil in se zbudil. Ko je odprl oči, ni mogel zadržati krika ob pogledu na goli meč, ki se je bliščal ob nogah ležišča. Ali držala ga ni lepa nimfa, ampak don Garcio. Hotel je zbuditi prijatelja, pa je zagledal po-

leg postelje izredno lepo izdelan meč, ki ga je strokovnjaško presojal, Na ostrini je bil tale napis: „Ostani pošten!“ Ročaj pa je, kakor smo že rekli, nosil grb, ime in reklo de Maranjev.

„Aj, vi imate lep meč, tovariš,“ je spregovoril don Garcia. „Zdaj ste se pa menda spočili. — Znočilo se je, pojdiva malo na izprehod; in ko se bo spodobno ljudstvo tega mesta vrnilo domov, bova šla, ako smem prositi, na podoknico k najinim oboževankam.“

Don Juan in don Garcia sta se šla sprehajati na obrežje. Nekaj časa sta opazovala mimoidoče ženske, ki so se hladile ali pa spogledovale s svojimi ljubimci. Polagoma pa so postajali šetalci redkejši, dokler niso izginili. (Dalje prih.)

Izdaja konzorcij »Ljudskega tednika«. — Odgovorni urednik Fr. Jereb. — Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

Kupim

brzojavne drogeve iz kostanjevega in mehkega lesa, kostanjev les za tanin, bukove prage, vsako množino tramov in vseh vrst rezanega in okroglega lesa. Denar takoj. Ponudbe z obveznimi cenami in dobavnim časom pod »Prodaj« na upravo »Ljudskega tednika«.

Velika izbira otroških vozičkov, dvokoles in šivalnih stroj. po ceni.

F. BATJEL, Ljubljana, Stari trg 28.

Sprejemajo se v polno popravo za emajl ranje z ognjem in poniklanje dvokolesa, otroški vozič. i. šivalni stroji in razni stroji.

„TRIBUNA“

Tovarna dvokoles in otroških vozičkov.

Ljubljana, Karlovska cesta 4. — Zvonarska ulica 1.

STARE KOVINE

(BAKER, MEDENINA, ALUMINIJ itd.) kupuje po najvišjih cenah v vsaki množini železninska tvrdka

Breznik & Frisch

LJUBLJANA, Cankarjevo nabrežje 1.

Indus d. d.

preje Karel Pollak

tovarna

Ljubljana, Kranj, Vrhnika.

Izdeluje vsakovrstno usnje,

jermena, čevlje in galanterijsko blago.